

KOLEJNOŚĆ CZYNNOŚCI DO ĆWICZENIA NR 5 (kopolimeryzacja styrenu i bezwodnika maleinowego)

student A:.....student B: .....student C:.....

lp.	Czynności do wykonania	osoba	CZAS	
			Start	Stop
1	Zapoznanie się z kartami charakterystyk	wszyscy		
2	Przygotowanie roztworu monomerów i inicjatora w acetonie.	A, C		
3	Sprawdzenie zamknięć.	B		
4	Odkręcenie wody chłodzącej.	B		
5	Dozowanie roztworu reakcyjnego do reaktora.	A		
6	Włączenie mieszadła.	B		
7	Uruchomienie płaszczu grzejnego (temp 70°C).	B		
8	Przepłukanie węża pompy perystaltycznej acetonem.	A		
9	Rozruch procesu (1 godzina, w tym czasie proszę wykonywać czynności z punktów 19-23)	wszyscy		
10	Wyłączenie ogrzewania i mieszadła, odstawienie płaszczu grzejnego.	wszyscy		
11	Zmontowanie układu do wytrącania.	B		
12	Przygotowanie wytrącalnika, włączenie mieszadła.	B		
13	Odbiór pierwszej frakcji polimeru.	wszyscy		
14	Wykrojenie sączka i skompletowanie zestawu do sączenia.	A		
15	Sączenie pierwszej frakcji.	B		
16	Odbiór i sączenie drugiej frakcji polimeru.	B		
17	Mycie reaktora.	A		
18	Suszenie polimeru.	wszyscy		
19	<i>Przygotowanie zestawu do miareczkowania.</i>	C		
20	<i>Nastawianie miana roztworu NaOH na 0.500 M kwas solny.</i>	C		
21	<i>Pobranie dwóch frakcji kopolimeru po 0.500 g.</i>	A,B		
22	<i>Hydroliza w roztworze NaOH na gorąco.</i>	A,B		
23	<i>Studzenie i miareczkowanie polimeru.</i>	C		
24	Wyłączenie wody chłodzącej.	B		
25	Mycie szkła.	wszyscy		
26	Obliczenie zawartości BM w kopolimerze.	wszyscy		
27	Rozliczenie szkła i sprzętu.	wszyscy		
28	Wypełnienie arkusza wyników.	wszyscy		
29	Kontrola stanu wag analitycznych.	wszyscy		

ĆWICZENIE 5

KOPOLIMERYZACJA STYRENU Z BEZWODNIKIEM MALEINOWYM

(polimeryzacja w roztworze)

Celem ćwiczenia jest zapoznanie studentów z metodą polimeryzacji w roztworze oraz badaniem składu powstałego kopolimeru. Kopolimeryzację styrenu z bezwodnikiem maleinowym przeprowadza się wykonując kolejno czynności wymienione w punktach opisanych poniżej.

Dokumentacja ćwiczenia zawiera również arkusz wyników oraz arkusz w którym zaznaczane będą wszystkie wykonywane czynności.

- 1) Przygotować roztwór styrenu, bezwodnika maleinowego i nadtlenku benzoilu w acetonie (ilości substancji i stężenia poda asystent).
- 2) Przy pomocy pompy perystaltycznej przepompować roztwory monomerów do szklanego reaktora zaopatrzonego w wymienną pokrywę, mieszadło, chłodnicę zwrotną i łaźnię wodną.
- 3) Włączyć mieszadło oraz ogrzewanie. Ogrzać do temperatury 60°C
- 4) Polimeryzację prowadzić w temperaturze wrzenia rozpuszczalnika przez 1.5 godziny.. Podczas polimeryzacji musi być zapewnione równomierne mieszanie.

UWAGA: podczas realizacji punktu 4 należy przejść do wykonywania punktów 11-12 a potem kontynuować realizację punktów 5-10

- 5) Po 2 godzinach wyłączyć i odstawić łaźnię wodną. Jeżeli mieszanina reakcyjna jest gęsta, dodać aceton (zanotować objętość dodanego acetonu)
- 6) Po ostygnięciu mieszaniny reakcyjnej zatrzymać mieszadło i wprowadzić szklaną końcówkę węża od pompy perystaltycznej.
- 7) Rozpocząć pompowanie mieszaniny reakcyjnej do zlewki zaopatrzonej w mieszadło, zawierającej 500 mL metanolu (wytrącalnik powstałego kopolimeru). Pompować w tempie umożliwiającym powolne wkraplanie mieszaniny reakcyjnej.
- 8) Po zakończeniu wkraplania (wytrąceniu się kopolimeru) kontynuować mieszanie wytrąconego kopolimeru w metanolu przez następne 10 minut.
- 9) Wytrącony kopolimer odsączyć na lejku w zestawie pracującym pod zmniejszonym ciśnieniem, przepłukując osad na sączku metanolem. W razie konieczności podzielić mieszaninę na 2-3 frakcje.
- 10) Odsączony produkt (kopolimer) umieścić na zważonym uprzednio arkuszu bibuły filtracyjnej, podpisać nazwiskami osób wykonujących ćwiczenie, zważyć i pozostawić do wysuszenia. Po wysuszeniu zważyć ponownie. Obliczyć wydajność polimeryzacji w % (w oparciu o zsumowane masy monomerów oraz masę suchego produktu) . Sporządzić (na papierze milimetrowym) wykres Sankey'a dla 1 kg produktu, uwzględniając proces suszenia

sporządzić bilans materiałowy procesu wg Tabeli:

Lp.	Substancja	Przychód [g]	Rozchód [g]
1	bezwodnik maleinowy		
2	styren		
3	inicjator		
4	rozpuszczalnik		
5	wytrącalnik (MeOH)		
6	kopolimer		
7	przesącz		
		Σ=	Σ=

- 11) Około 3 gramy produktu umieścić na szalce Petriego lub szkiełku zegarkowym i wysuszyć w suszarce w temp. 50°C.
- 12) Odważyć na wadze analitycznej dwie naważki wysuszonego kopolimeru (po ok. 0,5 g z dokładnością do 1 mg), umieścić w kolbkach stożkowych, dodać po 20.00 ml 0,5 M NaOH i ogrzewać na łaźni wodnej aż do rozpuszczenia polimeru. Ostudzić. Zmiareczkować roztwory 0,5 M kwasem solnym wobec fenoloftaleiny. Obliczyć zawartość bezwodnika maleinowego (w % wagowych i molowych) w kopolimerze na podstawie objętości NaOH i HCl zużytych podczas miareczkowań, zakładając, że cały bezwodnik maleinowy w polimerze uległ hydrolizie do kwasu maleinowego podczas ogrzewania z roztworem NaOH.

$$n_{BM} = 0,5 * (n_{NaOH} - n_{HCl})$$

gdzie:

n_{BM} - liczba moli bezwodnika maleinowego w miareczkowanej próbce

n_{NaOH} - liczba moli NaOH zawarta w dwudziestu mililitrach dodanych do próbki

n_{HCl} - liczba moli HCl zużyta na odmiareczkowanie nadmiaru NaOH

$$m_{BM} = n_{BM} * M_{BM} = 0,5 * (n_{NaOH} - n_{HCl}) * M_{BM}$$

gdzie:

m_{BM} - masa bezwodnika maleinowego w odważonej próbce

M_{BM} - masa molowa bezwodnika maleinowego

$$\%_{wag\ BM} = m_{BM} / m_{naważki} * 100 \%$$

gdzie:

$m_{naważki}$ - masa naważki kopolimeru

ĆWICZENIE 5

KOPOLIMERYZACJA STYRENU Z BEZWODNIKIEM MALEINOWYM (polimeryzacja w roztworze)

nazwiska wykonujących:

BILANS MATERIAŁOWY PROCESU:

Lp.	Substancja	Przychód [g]	Rozchód [g]
1	bezwodnik maleinowy		
2	styren		
3	inicjator		
4	rozpuszczalnik		
5	wytrącalnik (MeOH)		
6	kopolimer		
7	przesącz		
		$\Sigma=$	$\Sigma=$

13) nastawianie miana NaOH :

objętość wzięta do miareczkowania:

objętość zużytego 0.500 M HCl: 1. ....mL 2. ....mL

obliczenie miana:

14) masa naważek kopolimeru 1. .... 2. ....

15) objętość HCl zużyta na zmiareczkowanie nadmiaru NaOH w roztworach naważek:

1. .... 2. ....

16) Obliczyć zawartość bezwodnika maleinowego (w % wagowych i molowych) w kopolimerze:

ZAPROPONOWANA STRUKTURA KOPOLIMERU:

Podpis asystenta

Opis do ćwiczenia powinien zawierać:

1. Cel ćwiczenia

2. Opis eksperymentu zawierający

- a. schemat aparatury (wg zasad wykonania zamieszczonych na stronie www)
- b. wykonywane czynności.
- c. wyniki pomiarów (arkusz wyników).

3. Opracowanie wyników - w tym:

- a. równania reakcji,
- b. rachunkowe opracowanie otrzymanych wyników,
- c. wykres Sankey'a (wg zasad zamieszczonych na stronie www)
- d. wykres Gantta (wg zasad zamieszczonych poniżej)

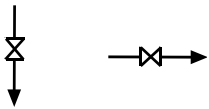
4. Dyskusję otrzymanych wyników.

- a. źródła błędów,
- b. wydajność,
- c. zaproponowana struktura otrzymanego kopolimeru.

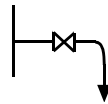
5. Wnioski. W szczególności należy skomentować

- a. wady i zalety tej metody polimeryzacji,
- b. stronę ekonomiczną procesu (zaproponować sposób regeneracji niezużytych reagentów)
- c. stronę toksykologiczną (patrz: karty charakterystyk)
- d. wpływ sposobu prowadzenia tego procesu przemysłowego na środowisko + sugestie poprawy
- e. czy cel ćwiczenia został osiągnięty

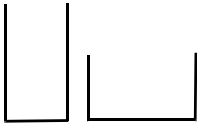
SYMBOLE STOSOWANE DO WYKONANIA SCHEMATU APARATURY

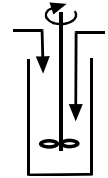
zawory

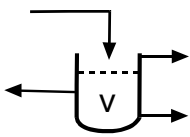
zawór probierczy

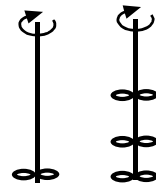
zbiornik otwarty
(pionowy i poziomy)

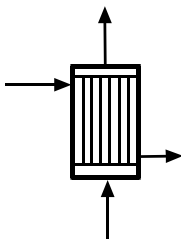
wytrącalnik

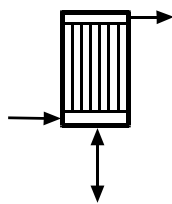
nucza filtracyjna

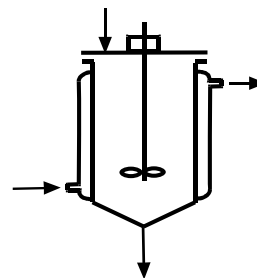
mieszadła

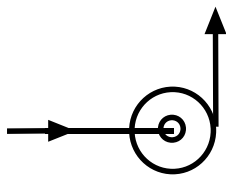
wymiennik
ciepła

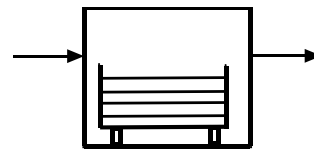
chłodnica
zwrotna

reaktor z płaszczem grzejnym i mieszadłem

pompa

szuszarka komorowa

szuszarka

Instrukcja wykonania wykresu Gantta

Wykres Gantta jest diagramem dwuwymiarowym stanowiącym metodę wizualnego opisu projektu.

Na prawidłowo wykonanym wykresie można szybko odczytać podział projektu na zadania oraz ich rozplanowanie w czasie (czas rozpoczęcia i zakończenia działań, czas ich trwania i kolejność). Wykres Gantta może być wykonany odręcznie (na papierze milimetrowym) lub komputerowo. Zawsze konieczne jest jednoznaczne określenie przedziałów czasowych. Wykres wykonywany jest na podstawie arkusza, w którym zanotowano początek i koniec każdej czynności:

nazwa czynności	początek	koniec
A	8:30	8:45
B	8:35	8:45
...	....	....
...	....	....
N	12:25	12:50
O	12:50	13:00

Na osi rzędnych proszę umieścić nazwy czynności a na osi odciętych skalę czasu (np. godziny z podziałem na minuty, kwadransy itp):

